

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 3. ANULU XV.

Sabiu, in 820 Ianuaru 1867.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru prin. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Majestatea Sea c. r. Apostolica s'a induratu prea gratiosu cu prea inalt'a decisiune dela 1 Ianuaru a. c. a denumi pre Profesorulu gimnasiale extra statum alu Academei Teresiane Phil. Dr. Iosifu Zhishman, de Profesoru estraordinariu la facultatea de drepturi si sciintie de statu in Vien'a, cu speciala indatorire de a propune dreptulu bisericice orientale.

Eveneminte politice.

Sabiu 6 Ianuaru.

Despre miscarile constitutional de dincolo de Lait'a aflamu dupa sciri diuaristice, ca, conferintie de deputati centralisti in Vien'a s'aru fi intielesu, ca sa nu intre in senatulu imperialu estraordinariu si pentru diete sa se faca alegerile dupa modulu patentei din Fauru. Alte sciri spunu, ca ministrulu de statu, amenintandu, ca in atare casu va transpune cestiunea de desbatere dioteloru, aru finuiatu spiritele si asi'a acum nu se mai vorbesce de netramiterea in senatu.

In privinti'a complanarei cu Ungari'a se spune acum ca a fostu controversa forte vii intre ministrulu de Beust si deputatii magiari. „Pester Lloyd“ spune ca scirea ce se respandise, ca celu multu in patrusprediece dile se voru implini „dorintiele cele drepte ale natiunei (magiare)“ se pare a fi prematura, caci dis'a foida abi'a vorbesce de oresi care apropiare a diferintieloru.

Inregistramu aci si o conferintia intre Kaiserfeld si de Beust.

Precandu diet'a ungrésca a votatu adres'a carea remonstréza in contra introducerei nouei integri de armata, pe calea octroiarei, cetimu ca are sa se publice in W. Ztg. organizatiunea justitiei si a politice in tierile transaitane. Pentru ducatul Salisburg s'a si publicatu ordinaciunea respectiva a ministrului.

Fiindca in cele ce privesce politic'a din afara orientulu atrage mai tare atentinea publica, impartasimu, ca nu de multu era alarmata diuaristic'a de o crisa ministeriala in Constantinopole, de carea se lega cele mai felurite conjecturi se mai spunea de punerea in piciore a unei armate de 150 mii de turci, de rumperea relationiloru cu Greci'a. Aceste sciri au amutitu deocamdata, se scrie inse ca in Cret'a Sfachiotii s'an resculatu de nou, ca in Tesalia si Epiru rescularea cresce si ca exista deja acolo unu regimu provisoriu alu Tesaliei si Epirului. — Regimulu grecu continua a sustine entusiasmulu pentru fratii loru din Cret'a. Russi'a arangeza baluri in favorea creteniloru, iar eu puterile cele mari sa intielege cum s'aru sustine integritatea Turciei nevatemata.

Ministeriulu din Romania'a la staruiri'a camerei si a retrasu demisiunea. Diuariele de dincolo mai unanimu uréza ministeriului pentru acestu faptu adeveratu patrioticu.

Gazet'a Transilvaniei nr. 1 din anulu acest'a spune ca Dlu Dr. Ioann Ratiu fiindu primitu in audientia la Majestatea Sea Imperatulu au subtervutu

o petitiune subscrisa de 1493 subscrieri, la care ocazione Majestatea Sea S'a induratu prea gratiosu a dice:

„Contezu pe credinti'a DVostre si in viitoriu; iara dorintiele si cererile românilorule voiu considerá.“

Eata si petitiunea in cestiune:

Majestate! cesaro-regia, Preagratióse Imperate si Dónne.

Decandu Majestatea Vóstra ces. regésca apostolica ati binevoitu a emite preanalt'a patentá din 20 Sept. 1865, s'au petrecutu eveneminte forte importante, incatu-va si fatale. Prin aceleasi locuitorii marelui Principatu alu Transilvaniei inca au fostu atinsi in mare gradu, respective au avutu si ei a suferi impreuna.

Intr'aceea trebile acestei tieri au suferitu o prefacere atatu de esentiala, incatu partea cea mai mare a locuitoriloru Transilvaniei simte in sinesu unu impulsu de a-si aduce umiltetele sale dorintie si rugaminti din nou la picioarele tronului Majestatii Vóstre si a cere totodata preinaltulu ajutoriu.

Dupa-ce insa diet'a transilvana in vigorea preinaltului rescriptu alu Majestatii Vóstre din 1 Sept. 1865 fu defacuta; dupa-ce reprezentantiele comitateloru, districteloru, cum si ale scauneloru secuiesci nu se aduna nici dupa usulu observatu pana la an. 1848, nici in consunetu cu preinaltu incuviintiat'a constitutiune municipala macaru intru intielesulu instructiunei din an. 1865; dupa-ce in fine nici de altmintrea nu este iertatu a se aduna vre-o alta reprezentantia ce aru fi autorizata de a subterne rugaminti si greuminte comune, — asi'a a mai ramasu inca numai mijloculu de a cuteza sa ne apropiemu de tronulu Maj. Vóstre cu rugamintile nostre privitoare la binele tierii, pe cale privata.

Spre acestu scopu preaumilitu subscrisii au fostu cercati si provocati de cãtra 1493 locuitorii din Transilvania toti cunoscatori de carte, subscrisi in 37 plenipotentie, pentrucã sa substernemu Maj. Vóstre in numele acelor'a si in supunere omagiala acãsta preumilita rugaminte.

I Maj. Vóstra sa Ve indurati pręgratiósu a conservá referintiele de dreptu publicu ale Marelui Principatu alu Transilvaniei cãtra coróna ungrésca a Maj. Vóstre in consunetu cu diplom'a Leopoldina, cu sanctiunea pragmatica si cu alu VI. art. de lege din an. 1791, iar a la art. I de lege din an. 1848 despre uniunea, séu mai bine totala fusione a Transilvaniei cu Ungari'a a denegá preinalta sanctiune.

Majestatea Vóstra! Credinciosii subscrisi, cum si comitentii loru credu ca nu gresiescu, deca cutedza a sustine, ca convictiunea cea mai intinsu laltita, cea mai metura si mai afundu inradacinata la majoritatea cea mai precumpanitoare a locuitoriloru Transilvaniei este, eumca contopirea acestui mare Principatu cu regalulu Ungariei aru fi tocm'a pe a-

lat'a de fatale pentru monarchia, pre cãtu aru fi ea de ruinatóre pentru pururea credincios'a natiune romanésca. In cursu de optsprediece ani intregi atatu natiunea romanésca, cãtu si cea sasésca si respicara acãsta convictiune forte desu si in modulu celu mai vederatu.

Majestatea Vóstra! Români Transilveniei suntu o natiune otielita in cursu de mai multe vécuri prin suferintiele cele mai aspre, ei si pastréza cu credintia suvenirile si convictiunile sale politice, incatu tocm'a si pe unde li se precurma firulu istoriei, unu instinctu politicu sanetosu totu nu-i pasesce.

Natiunea romanésca nici acum'a nu se increde la opiniunile politice si nationale predominatóre in Ungari'a. Români voiescu a remané pentru tóte tempurile in Transilvan'a si in monarchi'a austriaca, iar a ungi la nici unu casu nu voiescu a se face.

Spiritulu si cuprinsulu articuliloru de lege decretati la 48 in Ungari'a inca este de o natura, pentrucã din pasu in pasu se produca séu desaprobare categorica, séu cea mai mare neincredere, cum si materia bogata de neindestulare, ura, persecutiune si ruina. Loculu de frunte lu ocupa in acãsta privintia art. III, V, VI, VII, XVI si XVIII.

Demersulu de tóte dilelele alu lucruriloru au trebuitu din nefericire se intarésca, an si intaritu pe natiunea romanésca in susu aieptat'a s'a averisune. Pe lângã afaceri generale mai suntu in ori care statu si tiera inca si altele speciale, precum cetatienesci, nationale, confessionale, chiar si locale, care suntu indreptatite a-si avé in dieta pe reprezentantii loru de specialitate si profesiune. In Ungari'a insa din ori care cestiune publica se face cãte o cestiune strinsu natiunala.

In tóte cercurile electorale, in care români intre alte impregiurári pe lângã unu decursu paciuitu alu actului de alegere aru fi fostu siguri de majoritate absoluta, ei au intalnit resistinti'a cea mai cerbicosã, intru atãta, cãtu ori unde candidatii de nationalitate romana nu au potutu fi respinsi cu mijlócele usitate, s'au departatu prin aplicarer fortiei brutale. Numerozele esemple cãte se reducu la asemenea casuri in care se aplica puterea cruda in actulu electoralu, se afla pastrate atatu in actele de cercetare, cãtu si in protocoalele dietei ungréne. In an. 1861 s'au omoritu in modulu acest'a la alegerile din Lipova, Mezö Kövesd, Bözing unsprediece români, iar alti dónediece si trei români au fostu greu raniti si mai multi altii batuti infricosiatu. Pe tempulu acteloru electorale din anulu 1865 in cercurile Orczidorf, Szilósy-Cseh, Beregy, Szászka fusera tocati pe mórde séu impuscati noua români, intre carii si unu preotu, iar alti preste 150 au forstu raniti séu prin puscatori séu in altu modu schilaviti. Aici este prea de insemnatu impregiuraru, ca atatu functionarii comitateloru, cãtu si comitetele electorale ingrijescu regulatu, pentrucã mai nainte de actulu alegere sa se ia dela români inca si betiele pe care ei dupa stravecea loru datina le pórla la drumu dupa care apoi partit'a contraria se rapede asupr'a loru mai cu séma din cãte unu dosu séu din cãte o

curte ascunsa. Din acestea se p \acute{o} te explica usioru, cumca intre 377 membri ai casei deputatiloru din Ungari'a pentru mai multu de 1,800,000 suflete de nationalitate rom \acute{a} na locuitoare in Banatu si in c \acute{a} te-va comitate ale Ungariei proprie, numai vre-o 19 deputati s'an potutu alege. Eata insa ca asemenea acte de alegere si aflara si in anulu mantuirei 1866 aparatori inea si in diet'a de Pest'a!

Deci pre candu partit'a unionista s \acute{e} u mai bine fusionista luera din resputeri pentru formal'a turnare a Marelei Principatu alu Transilvaniei, s \acute{e} u vorbindu mai dreptu, pentru cucerirea acelei'a prin Ungari'a, aceeasi partita este totuodatu prea determinata a pregat \acute{i} cu t \acute{o} te putinci \acute{o} sele mijl \acute{o} ce total'a disolutiune s \acute{e} u desfiintare a natiunei romanesce.

O partita \acute{o} re-care sustine, ca d \acute{e} ca s'aru concede nimicirea autonomiei Transilvaniei, atunci cerbic \acute{o} s'a repumnantia a partitei dualistice in contr'a necesit \acute{a} ii absolute de a se consolid \acute{a} monarchi'a, aru mai relas \acute{a} . Preacredinciosii subscrisi, cum si comitentii loru indrasnescu a fi in ac \acute{e} sta privintia de o parere cu totulu opusa. Istori'a celoru 180 ani din urma, iara mai virtosu cea din an. 1848/9 iau mai intaritu in ac \acute{e} sta opiniune a loru. Deci in locu de a sustin \acute{e} cu o singura expresiune nimicirea autonomiei Transilvaniei, carea in celu mai bunu casu n'aru av \acute{e} nici unu scopu, subsemaatii preaplec \acute{a} ti si comitentii loru indrasnescu mai virtosu a se rug \acute{a} cu profunda umilintia c \acute{a}

II. Intru intielesulu preinaltei diplome din 20 Oct. 1860 si in consunetu cu augustulu cuventu de tronul Majest \acute{a} ti V \acute{o} stre sa Ve indurati a s \acute{a} nciun \acute{a} legea electorala votata de c \acute{a} tra diet'a transilvana in a. 1864 si apoi a demand \acute{a} alegerile pentru on \acute{o} ua dieta a Transilvaniei.

Partit'a fusionista produsese \acute{o} re-si care temeuri parute in contr'a justitiei si ecitatiei n \acute{o} uei legi electorale transilvane anume cu privire la censulu de 8 fiorini v. a. impreuna cu tax'a capului; aceleasi insa au fostu reifrance la diferite *ocasiuni pe deplinu* si cu o logica nevins \acute{a} . Cunoscutu este, ca in alte t \acute{e} ri multa mai bogate dec \acute{a} tu e Transilvani'a censulu electoralu este numai 5 f. D \acute{e} ca aru av \acute{e} a remustr \acute{a} vre-o natiune s \acute{e} u clasa de poporu cevasi in contr'a legi electorale transilvane

votate in an. 1864, apoi aceea aru put \acute{e} fi dupa dreptate numai natiunea roman \acute{e} sca. T \acute{o} te celelalte natiuni si confessiuni suntu prin acea lege multu mai favorate dec \acute{a} tu rom \acute{a} nii, c \acute{a} roru dupa aceeasi abi \acute{a} li se vint deputati mai multi dec \acute{a} tu natiunei sasesci constare din 180 mii suflete. Totusi rom \acute{a} nii liberi astudata de ori ce cugetu rezervatu egoisticu, inspirati de adeverat'a iubire de pace si numai pentru c \acute{a} tier'a sa scape odata din ac \acute{e} sta nemiscare, a lasatu spre daun'a sea din dreptulu seu, asteptandu dela viitoriu, c \acute{a} celelalte natiuni se recun \acute{o} sca aceea ce e dreptu si ecitabilu.

Majestate! D \acute{e} ca inaintarea si prosperitatea Transilvaniei aru fi conditionata inea si pe viitoriu dela regularea referintieloru de statu ale Ungariei, atunci ruin'a totala a acestei t \acute{e} ri si altmintea f \acute{o} rt \acute{e} greu cercate s'aru put \acute{e} consider \acute{a} c \acute{a} sigura. Intru adeveru ca Transilvani'a nu mai p \acute{o} te astept \acute{a} . Ac \acute{e} sta t \acute{e} ra a scapatatu at \acute{a} tu de reu, inc \acute{a} tu nimeni nu se mai p $\acute{o$ te mir \acute{a} , d \acute{e} ca de es. foile publice magiare striga in gur'a mare mai alesu asupr'a emigr \acute{a} rei secuiloru de mai multi ani inc \acute{o} ce; at \acute{a} t'a numai, ca acelea foi nu voiescu a marturis \acute{i} cea mai deap \acute{r} ope cauza a emigr \acute{a} rei, adeca persecutiunile la care suntu ei supusi pentru asi \acute{a} numit'a siculica haereditas, prin care mai multe mii de locuitori au scapatatu la sapa de lemnu.

Transilvani'a sufer \acute{e} mai alesu pentru cerbic \acute{o} s'a unei partite mici, care inea totu se mai inganfa cu prerogativele sale natiunale. Ac \acute{e} sta partita imbuiata de ambitiune falsa a fostu in tempulu trecutu desmerdata cu totulu prin favor \acute{a} ri nenumerate cu c \acute{a} te fusese incarcata si a fostu intarita prea peste mesura in retacit'a sea parere, c \acute{a} si cum ea aru fi unic'a proplea a tronului si singura capace de a gubern \acute{a} . Spre multiamita pentru t \acute{o} te acelea bunat \acute{a} ti ea intretin \acute{u} opusetiunea nu at \acute{a} tu de vre-unu principiu, de care au fostu totdeun'a si preste totu, ci mai virtosu opusetiune sistematica.

Acea seria f \acute{o} rt \acute{e} importanta de unspredece propusetiuni regesci, pe care Majestatea V \acute{o} stra a-ti binevoitu a le anuci \acute{a} prin cuventulu Vostru de tronul din 1 Iuliu 1863, apoi at \acute{a} tu pre acele, c \acute{a} tu si mai t \acute{a} rdioru alte c \acute{a} te-va a face sa se ast \acute{e} rna dietei in proiecte, suntu alese in adeveru cu mare intielepciune si inspirate de adeverat'a am \acute{o} re a parintelui patriei. Suntu temeuri greu cumpanit \acute{o} re,

din care se p $\acute{o$ te inchei \acute{a} , cumca nu numai rom \acute{a} nii si sasii, ci si partea cea mai mare a poporului magiaro-secuniescu i-si astept \acute{a} fericirea sea dela codificarea si punerea in lucrare a acelor legi; chiaru si repetit'a participare a unguiloru si a secuiloru la alegerile din an. 1863/4 intaresce ac \acute{e} sta afirmare.

Intr'aceea din o mare disgratia t \acute{o} te acestea au trebuitu sa se intemple cu totulu altmintrea. Program'a asi \acute{a} numitei partite a baronului Nicolae Vesselényi cunoscuta de ani trei dieci suna intro altele: A face regimului at \acute{a} tu in bine c \acute{a} tu si in reu opusetiune sistematica, pentru c \acute{a} in diet'a transilvana nici odata sa nu se p $\acute{o$ ta infiint \acute{a} vre-o lege salutaria. Dela an. 1834 inc \acute{o} ce acestu scopu fu gonitu in t \acute{o} te dietele transilvane cu o constantia f \acute{a} ra esemplu si in partea cea mai mare fu si ajunsu. Acea partita voise a constringe prin ac \acute{e} st'a pre regimu, c \acute{a} fusiunea Transilvaniei cu Ungari'a sa o conced \acute{a} , ba tocma sa o prov \acute{o} ce elu insusi; iara neintemplandu-se ac \acute{e} st'a, atunci s'aru ajunge de siguru inea celalaltu scopu, ca aru put \acute{e} infatios \acute{a} pre regimu c \acute{a} ostilu asupr'a t \acute{e} rei, ceea ce in adeveru de c \acute{a} te-va ori ia si succesu. In acestu modn tier'a in totu decursulu v \acute{e} cului alu 19-lea fu retinuta de ori ce progresu c \acute{a} si unu Briareu ferecatu in lantiuri.

Cu ochii lacramatori se r \acute{o} ga prea umilitu subsemaatii si comitentii loru, c \acute{a} Majestatea V \acute{o} stra sa scapati marele Principatu alu Transilvaniei din total'a decadintia. Calea c \acute{a} tra liberarea t \acute{e} rei si a celoru d \acute{o} ue mili \acute{o} ne locuitori ai sei se p $\acute{o$ te deschide dupa prea umilit'a parere a subscrisiloru numai prin prea inalt'a sanctionare a legi electorale din anulu 1864 si prin conchiamarea unei diete n \acute{o} ue pre temeulu acelei'a.

Transilvani'a nu p $\acute{o$ te ascept \acute{a} , ea inea nici ca are trebuintia de asceptare. Referintiele sele c \acute{a} tra cor \acute{o} n'a unguresca nu mai receru alta regulare, acelea suntu regulate de multu prin legile fundamentale restatorite prin inalt'a diploma din 20 Octobru 1860. Iara Transilvani'a apucase a-si regul \acute{a} si referintiele sele c \acute{a} tra monarchia. Ac \acute{e} sta t \acute{e} ra a Majest \acute{a} tiei V \acute{o} stre, cea mai importanta din t $\acute{o$ te c \acute{a} tra resaritu, ac \acute{e} sta fortat \acute{e} tia naturala a imperiului are trebuintia imperativa de restaurare in fauntruulu seu, iara acestu scopu inaltu se p $\acute{o$ te ajunge

FOISI \acute{O} RA.

Impart \acute{a} siri dintr'unu manuscriptu,
ce tract \acute{e} za despre Dreptulu Canonice alu Bisericeii greco-resaritene ortodoxe ecumenice.

(Urmare.)

Invetiaturile, lui Christosu suntu totu at \acute{a} te can \acute{o} ne in intielesulu celu mai adeveratu alu cuventulu i.

Acestu asertu se adever \acute{e} za din caprinsulu invetiaturiloru lui Christosu, care t $\acute{o$ te cuprindu in regula, indreptare si prescriere de norma pentru c \acute{a} t \acute{o} ta mostenit \acute{o} re de imparat'a lui Ddieu. Asi \acute{a} spre esemplu Christosu ne-au datu canonu despre botezu dicendu Apostoliloru: „Mergendu invetiati t $\acute{o$ te limb \acute{i} , botezandu-i pre ei in numele Tatalui si alu Fiului si alu santulu Duhu“; alu doilea canonu alu mantuatoriulu despre botezu este aceast'a invetiatura a lui: „De ce se va nasce cine-va din apa si din Duhu, nu va p $\acute{o$ ca intr \acute{a} intru imperat'a lui Ddieu. — Mai departe canonu asiediatu la Christosu pentru sant'a cuminecatura se afla in c \acute{a} ntele mantuatoriulu, dupa cari mandu elu p \acute{a} ne s \acute{a} multiamindu a frantu si au datu

apostoliloru dicendu: „Acest'a este trupulu meu, carele se da pentru voi; ac \acute{e} st'a sa faceti intru pomenirea mea“; asijderea si pacharulu dupa cina dicendu: acestu pacharu este legea cea n \acute{o} ua intru sangele meu, carele se vars \acute{a} pentru voi. Alu doilea canonu pentru cuminecatura: „Aminu, aminu d \acute{i} cu v \acute{o} ue: de nu veti manc'a trupulu fiului omenescu si nu veti bea sangele lui, nu veti avea vi \acute{e} tia intru voi. Celu-ce mananca trupulu meu si bea sangele meu, intru mine remane si eu intru elu.“

Christosu ne au datu n \acute{o} ue canonu si pentru pocaintia dicendu: „Faceti rodu vrednicu de pocaintia“. Christosu au datu in mai multe renduri can \acute{o} ne despre dragoste, dicendu c \acute{a} tra apostoli: „Porunca n \acute{o} ua dau v \acute{o} ua, c \acute{a} sa ve iubiti unulu pre altulu, precum amu iubit u eu pre voi, si voi sa ve iubiti unulu pre altulu, intru ac \acute{e} st'a voru cun \acute{o} sce toti, ca sunteti invetiaceii mei“. Despre dragostea c \acute{a} tra Ddieu si deap \acute{r} opele au pusu Christosu acestu canonu: „Sa iubesci pre Domnulu Ddieulu teu cu t $\acute{o$ ta inim'a ta si cu totu sufletulu teu si cu totu cugetulu teu; ac \acute{e} sta e cea dint \acute{a} iu si mai mare porunca, eara a d \acute{o} u'a asemenea ac \acute{e} st \acute{e} i'a: „Sa iubesci pre deap \acute{r} opele teu c \acute{a} pre tine insuti“. Despre supunere c \acute{a} tra Ddieu si imperatu s'au esprimat u Christosu in urmatoriu canonu: „Dat u imperatului, cele ce suntu ale imperatului si lui

Ddieu, cele ce suntu ale lui Ddieu“. Iara despre modulu indrept \acute{a} rei a vre-unui peccatosu au pusu Christosu urmatoriu canonu: „De va gresi tie fratele teu, mergi si c \acute{e} rtalu pre elu intre tine si intre elu singuru; deci de te va ascult \acute{a} ai dobanditu pre fratele teu; iara de nu te va ascult \acute{a} , iea impreuna cu tine inea unulu s \acute{e} u pre doi, c \acute{a} in gur'a a d \acute{o} ue s \acute{e} u a trei marturii sa steie totu cuventulu; iara de nu va ascult \acute{a} de ei, spune bisericeii; iara de nu va ascult \acute{a} nici de biserica, sa-ti fia tie ca unu pag \acute{a} uu si vamesiu.“

Cuventarea lui Christosu de pre d \acute{e} lu cuprinde siepte can \acute{o} ne despre cei fericiti si unu canonu despre vietuirea si faptele Apostoliloru. Din acestea c \acute{a} te-va esemple se adeveresc \acute{e} , ca invatiaturile lui Christosu suntu in intielesulu celu mai firescu can \acute{o} ne, va sa dica reguli si indrept \acute{a} ri, de cari bisericea, clerulu si poporulu credinciosu are a se tinea strinsu, si ca prin urmare evangeli'a lui Christosu este plina de can \acute{o} ne.

D \acute{e} ca evangeli'a lui Christosu este plina de can \acute{o} ne, ce au pututu indemna pre apostoli si pre urmatorii loru spre facerea can \acute{o} neloru?

I. Apostolii au avutu indemn \acute{a} ri fundate spre facerea unoru can \acute{o} ne, pentru ca au renduitu numai

numai prin redeschiderea activității sale în legislațiune între miedinițele proprii ale autonomiei statorite prin legile fundamentale.

Activitatea dietei transilvane nu aru fi în stare de a împedea întru nimicu aceea „invoire liberă“ prevediută în prea înaltă patenta din 20 Sept. 1865 cu privire la „pertractarea comună a celor mai înalte probleme de statu.“ Ideea fundamentală respicată în prea înaltă diploma din 20 Octobrie și care în 20 Septembrie 1865 fu prochiămăta din nou și cu solemnitate de pre augustulu tron al Majestății Vostre, sub nici o impregiurare nu pôte fi alterată prin o dieta transilvană. Iară de cum-va în legea despre reprezentatiunea imperiului s'aru propune vre-o modificatiune, care „s'aru puté încăpea cu stabilitatea, unitatea și cu pusetiunea suverană a imperiului“, apoi pentru unu casu fericitu precum aru fi această, Majestatea Vostre a-ti binevoitu a Ve rezervă, că „resultatele pertractărilor să le propuneti reprezentantilor legali ai celorlalte regate și țieri, „pentru că să primiți și să apretiați votulu lor totu „asiă de ponderos.“ Deci îndată ce supunem, cumca marele Principatu alu Transilvaniei nu pôte fi sacrificatu la aceea „invoirea liberă“, adică această țiera nu pôte fi despoiată de autonomi'a sa statorită toc'm'a în urmarea libelurilor sale invoiei din anii 1692, 1722 și 1744 și în prea înaltulu cuventu de tron din 1 Iuliu 1863 confirmată din nou, apoi suntem în dreptu a și speră, cumca resultatele pertractărilor se voru propune și reprezentantilor acestui mare Principatu alu Transilvaniei, precum s'a intemplat această cu celelalte acte de statu mai anume în anii 1744 și 1863.

Intr'aceea după toate semnele câte se arată, aceea invoire ferbinte dorită se va mai amănă multu, pentru că asiă numit'a cestiune ungerăscă stă astăzi toc'm'a pe punctulu unde setese ea în Aprilie 1861. Deci până un'a alt'a dieț'a transilvană aru putea reapuca firulu activității legislative toc'm'a acolo, unde același i s'a curmatu în 1 Septembrie 1865 într'unu modu surprindetoriu. Din 11 proiecte de lege dela a. 1863 au mai ramas înca șapte neterminate, și proiectulu de lege subternat în anul 1864 „pentru foloșirea celor trei limbi ale țierei în afacerile publice oficiale“ mai ascépta după prea înalt'a efepțiune, pre candu într'aceea limb'a romanăscă în restempu de unu anu fu respinsă mai detotu din afacerile oficiale.

In ce stare se va fi aflând astăzi justiția și administratiunea în Țările Principatu alu Transilvaniei, s'aru puté cunoșce din susu însemnat'a activitate a desu memoratei opuseliuni.

Planulu adică este proiectatu demultu, după care locuitorii transilvani să ajungă acolo, încâtu să li se urască din sufletu de propri'a justiția și guvernare și să fie constrinși încă și în modulu acest'a, că să-și caute scaparea lor în Ungariă. Nenumerate suntu pedecile care se arunca în calea unei justiții rapedi și a unei administratiuni prosperatōre.

Dupăce administratiunea municipală se află până acum în partea cea mai mare în mâinile patriei feudale, asiă anume clas'a cea mai numeroasă a locuitorilor este constrinsă a-și cauta la adversarii politici realizarea drepturilor sale purceditōre atātu din referintiele urbariale desființate prin lege, câtu și din legile statorite și sancțiunată de Majestatea Vostre cu tōta solenitate, privitōre la libertatea politică și națională; apoi este forte bine cunoscutu, că acea partită nu vrea a ști nimicu de acelea legi.

O parte însemnatōre a greumintelor (napastuirilor) resulta încă și din câte-va legi câtu defectuōse, câtu ecivoce, a căroru întregire și interpretare Majestatea Vostre o a-ti dispus în parte toc'm'a și prin prea grătōs'a tramitere de propusțiuni regesci.

Din acestea și alte asemenea impregiurări se mai pôte esplică încă și acelu unicu fenomen în tōta Europ'a ca în dilele nōstre multe comune satesci din comitate se lipsescu de drepturile avute simplu numai pre cale administrativă și de acelea drepturi ale lor regale, în a căroru folosintă aceleasi fuseseră aperate atātu prin guvernulu civilu și milițiaru de 12 ani, câtu și prin sistem'a gubernamentală ce a existat până la a. 1865.

O altă nedreptate adencu similită stă într'aceea, că comunele satesci nici până în diu'a de astăzi nu-și luara competențiele lor din păduri, competenție statorite prin prea înalt'a patenta din a. 1854 și care au intrat în obiectele urbariale despăgubite prin statu. Cunoscutu este, cumca atātu nepastuirile câte se reduc la acele competenție, câtu și ceterle din caus'a eredității secuiesci și cele escate din rescumperarea prestațiilor (robotelor, taxelor), care se potu rescumperă,

pre la noi suntu inferate cu uricosulu nume de comunismu, iară această se face în mania unor legi care vorbescu chiaru și respicatu, cum și dupăce pentru acelea prestațiuni s'au plătitu somele de despăgubire urbariale.

Causele de judecată pre la mai multe tribunale de instanță prima, în parte toc'm'a și la tabl'a regescă suntu tractate cu multa nepăsare, ba ce e mai multu, că în multe casuri se denéga sub preteste diferite chiaru și esecutiunea sentințelor intrate în putere de dreptu, iară prin această partitele care-și cauta dreptulu lor suntu aduse la desperatiune, consciința de dreptu e șguduită, pietatea cătra legi micșiorată, creditulu publicu alteratu.

Numerōsele exemple prin care acestea aretări se potu adeveră și care în casu de necesitate s'aru putea enumeră, se retacu aici numai din causă, că inim'a cea parintăscă a Majestății Vostre să fie crutiată de o durere și mai mare.

Deci dupăce preamilitu subsemnatii și comitentii lor credu, cumca ei atātu prea plecat'a lor rugaminte sunatōre pentru respingerea articulu de uniune din a. 1848 și susținerea autonomiei marelui Principatu alu Transilvaniei, câtu și cealaltă prin carea se cerea prea grătōs'a sancțiunare a legii electorale subternate în an. 1864 și redeschiderea dietei, le-au proptitu cu temeieri scōse din legi și din starea țierei, cum și tare convinși, cumca prea grătōs'a acordare a rugamintilor nōstre va coresponde în lini'a prima intereselor corōnei, pusetiunii suverane a imperiului, augustelor și parintescilor scopuri ale Majestății Vostre, apoi totu odată și prosperității marelui Principatu alu Transilvaniei, precum și bine întieșelor interese și libertăți legale a locuitorilor sei, încheiamu cererea nōstră subternută în veneratiune omagială cu ferbinta rugăciune cătra Creatorulu universului pentru îndelung'a și gloriōs'a viétia a Majestății Vostre și augustei Vostre dinastii.

Ai Majestății Vostre

supuși prea umiliti

G. Baritiu m/p. Dr. Ioann Ratiu m/p.

Brasiovu și Turd'a în 31 Octobrie 1866.

decātu la începutulu funcțiunii lor, că canōnele lui Christosu, prin cari s'au întemeiatu biseric'a nu ajungu spre manuducerea și îndreptarea celor casuri speciali, pre care creștinii dintăiu le-au provocatu. Spre exemplu: Christosu au datu Apostolilor canonu despre milostenia, că adică ei milostenia lor să nu o facă înaintea omenilor, nici să o trambite în adunări și în strade, precum facu fatiarnicii și că să nu scie stāng'a ce face drept'a, căci numai asiă facendu milostenia voru avea plata dela tatalu lor, carele este în ceriuri.

Apostolii au urmatu acestui canonu, îndemnându și pre creștini la aceea, cari s'au și petrunsu de canonulu mantuitoriului și toti cei ce aveau țiarini séu case, vendindu-le, aduceau pretiurile celor vendute și le puneau la piciorale Apostolilor, cari apoi împartiau milosteniele acestea. Insa curendu au observatu apostolii, că unii dintre creștini cartescu și nu se multiamescu cu modulu, cum împartiescu ei milosteniele și încarcă pat'a de pârținare asupr'a lor; atunci apostolii au adunat pre batrânii și multimea creștinilor, spre a defige altu modu multiamitoriu pentru toti cu împârțirea milostenielor și au propus, că creștinii să-și aléga șapte barbati spre acestu scopu, în cari au încredere, iară ei voru petrece în slujb'a cuventului lui

Diieu; ceea ce s'au și făcutu. — Din acestu exemplu fapticu se dovedesce, că canonulu mantuitoriului despre modulu facerii milosteniei nu au fostu de ajunsu spre complanarea nemultiamirei, pre care au aretat acei creștini cătra apostoli, imputandu-le lor pârținare la împârțirea milosteniei și că apostolii din punctu de vedere administrativu au fostu siliti a ține sinodu spre îndreptarea acei nemultiamiri, și a aduce canonu, carele să reguleze treb'a împârțirii milostenielor.

Asijderea din faptele apostolilor avem și alte exemple, care arată, că ei au fostu siliti de impregiurări, a aduce unele canōne deslusitōre de canōnele mantuitoriului, precum creștinii trecuti din paganismu pentru ministrii botezului, că adică botezulu seversitu de unu ereticu nu este validu; pentru însusirea Eppului și alte.

II) Asemenea și ierarchia bisericăscă au provocatu și îndemnatu, a stabili canōne, în urm'a impregiurărilor, ce s'au ivitu pre terenulu vietiei religioșe vedindu, că canōnele lui Christosu și invetiaturile apostolilor, nu ajungu cu generalitatea principiilor spre regularea și îndreptarea casurilor speciali. Asiă spre exemplu: Pavelu invatia pre Corinteni: „Fratiloru, candu ve adunati sa

fiă tōte spre zidire“; și iarasi: „Fratiloru! tōte să se facă după cuviinția și renduiela. Aici apostolulu să exprime generalminte, fără să fiă dișu mai departe, ce și cum este de făcutu, că tōte să fiă spre zidire și după cuviinția și renduiela.

Și fiindcă ierarchiei i s'au pututu intemplă necesitatea de a stabili în canōne unele cinosure, care arată, cum și ce este de făcutu, că tōte să fiă spre zidire și după cuviinția și renduiela, și ierarchia au și stabilitu astfel de canōne: într'aceea o asemenea lucrare a ierarchiei nu au vatămatu principiulu invetiaturei lui Christosu séu a apostolilor, ci numai l'au aplicatu la casuri speciali cu unele modificatiuni, care servescu spre susținerea și spre mai sigur'a ajungere a efectului, la care însuși apostolulu a țintitu, candu au enunțiatu acelu principiu. — În mai departe deslusirea acestui obiectu nu intrămu pentru aceea, căci despre această se va tractă în altu locu, unde se va tractă despre sinode și feliurimea lor. De acolo se va vedea necesitatea lucrărilor sinodelor, prin urmare și necesitatea canōnelor, care s'au stabilitu în sinode.

(Va urmă.)

Projectulu legii celei noue pentru militia.

In valóre pentru tóte tierile de coróna ale imperiului austriacu, afara de marginea militara.

§ 1. Datorint'a de a militá este o datorint'a generala si trebuie implinita in persóna de cátra fia-care cetátienu de statu, carele este aptu spre acést'a, încátu nu i se admite o eliberare dupa lege (§§. 12, 13, 14, 15, 16, 17, si 26). O suplinire se admite numai in casulu insemnatu in § 18. In tempulu de pace se va purtá de grija cátu se va putea de relatiunile personale ale celor obligati de a militá si pentru relatiunile economice si celelalte publice prin sisteme de licentiare cuviincioasa.

§ 2. Datorint'a de a militá se incepe in genere cu 1 Iannariu a anului ce urméza dupa implinirea anului 18-lea alu etatei si se sfarsieste cu implinirea anului alu 45 alu etatei. Datorint'a de a intrá in armata se incepe cu 1 Ian. a an. ce urméza dupa implinirea anului alu 20-lea si duréza trei ani, (§ 23). Datorint'a intréga de a militá se imparte: a) in siése ani de serviciu la linia, b) in trei ani pentru rezerv'a dintáiu, c) in trei ani pentru rezerv'a a dóu'a, in complexulu armatei, d) in provocarea la aপরera generala carea cuprinde in sine pre toti feciorii si barbati aceia, dela alu 18 anu pána la alu 45, cari nu suntu in complexulu armatei de linia.

§ 3. Feciorii cari se afla in indatorirea serviciului de linia si cea de rezerv'a dintáiu forméza armata propria de câmpu respective de operatiune. Despartimintele create in tempu de resbelu din feciorii de rezerv'a a dóu'a au cu deosebire destinatiunea, de a face serviciile de garnisóna in láuntrulu imperiului; in tempu de nevoia potu fi inas intrebuintati si afara de marginile imperiului. Statutul de reserva, carele este in vigóre se va acomoda otáririloru legii acestei'a. Provocarea la aপরera generala, care se va regulá cu reprezentantiele tieriei dupa relatiunile deosebite ale tieriloru singuratices, servesc in tempu de resbelu pentru intregirea de aপরera tieriei si anumitu pentru intáirirea armatei spre respingerea inimiculu, candu s'aru incercá a erumpe in tíera, si spre a-lu invinge candu va fi eruptu dejá in tíera. Pentru aceea provocatiunea la aপরera generala se pune cá o parte integritória a armatei de aপরera a imperiului cá si armat'a sub scutintii dreptulu popóreloru. In Tirolu si Vorberg s'au regulatu datorint'a la provocarea aপরera generale prin cele dóue legi din 4 Iuliu 1864 privitoare la regularea aপরerentulu de tíera si a corpulu venatoriloru. Conchiatarea ambeloru categorii de reserva (fara de deprinderile periodice in tempu de pace, respective exercitii), apoi prochiatiunea provocárei la aপরera generala remáne din casu in casu rezervata pentru prea Inalt'a otárire.

§ 4. Intrebuintiarea provocárei la aপরera generala in resbelu afara de cerculu patriei se restringe numai la indepartare de cale de vre-o câteva dile. Formarea despartiminteloru de voluntari pe durat'a resbelulu din provocarea la aপরera generala este ertata chiaru si pentru de a le intrebuintiá la armat'a de operatiune. O otárire deosebita ordina cum sa se intrebuinteze provocarea la aপরera generala séu o parte din trens'a in tempu de pace pentru sustinerea ordinei publice, inas esclusivu numai in loculu séu cerculu patriei.

§ 5. Armata trebuie sa fia totudéun'a in dispositiune (stare), de a est in tempulu celu mai scurtu la tabara, si are de a formá scól'a cea adevérata de arme pentru poporatiune.

§ 6. Ostea se intregesce: a) prin inolarea eleviloru din institutiele de educatiune militari: b) prin intrarea de buna voia in armata; c) prin asentarea regulata (§§ 22 si 23); d) prin asentarea din deregatoria (§§ 34, 36, 37, si 39); e) pein prelungirea de buna voia a datorintiei de serviciu, celei dejá implinite (§ 30).

§ 7. Pentru intrarea in armata se cere: a) cetátienea de statulu austriacu; b) capacitatea spiritala si corporala, carea e de lipsa pentru im-

plinirea serviciiloru la armata, cu deosebire marimea corpulu celu putinu de 59 zoli dupa mesur'a vienesa; matrosi si meseriasi de naia se primescu la marin'a de resbelu fára privire la marimea corpulu loru; c) o etate celu putinu de 15 ani impliniti si celu multu de 36 ani. Barbatiloru acelor'a cari au serviciu dejá la armata, li se concede inas si cu 40 ani reintrarea in armata pentru unu tempu de serviciu nou la linia (§ 2). Streinii se potu admite numai cu invoieea ministrulu de resbelu sub conditionile b) si c) la intrarea in armata pe tempulu legalu alu serviciulu la linia, deca se voru legitimá in privint'a acést'a cu concessiunea neconditionata a regimulu loru.

§ 8. Cine nu este eliberatu dupa lege de a intrá in armata séu nu e dechiaratu in publicu din partea comisiunei de eliberare de necapace pentru serviciulu de armata, séu nu e dechiaratu dupa cunoscutia comisiunei asentátore pentru totdeun'a de necapace, acelu'a nu i este ertatu a se casatori pána nu va trece preste clas'a a trei'a a etatei. In casu, candu aru cere jurstáirile deosebite si demne de respectu, este imputernicitu dirigatori'a politica a tieriei, a dá o concessiune exceptiunata la casatoria. Concessiunea acést'a inas nu conditionéza nici decum eliberarea dela datorint'a de a militá in armata in clas'a intái'a, a dóu'a si a trei'a a etatei.

§ 9. Inolarea eleviloru, cari esu din institutiele militari de educatiune, in armata se face din partea judecatoriloru militari dupa legile deosebite, ce exista in privint'a acést'a.

§ 10. Celu'a ce intra de buna voia in armata i este iertatu, a-si alege inainte corpulu de trupe, in care vrea sa servéscu, presupunendu-se, ca e capace pentru elu. Celoru datori de a militá, cari suntu chiepati dejá la asentarea ordinaria dupa clas'a de etate (§ 3 si 23) nu li este iertatu intrarea in armata cá voluntari in tempulu periodulu de asentare.

§ 11. Indigenii, cari dupa ce si-au terminatu studiele la unu gimnasiu superioru séu la unu institutu de invetiamentu de gradulu acestor'a séu si mai inaltu, deca voru intrá de buna voia in armata, si voru poté documentá cu atestate bune atátu sporiulu cátu si purtarea loru morala, suntu: a) in tempulu numai de pace indatorati a servi unu anu sub stégu, dupa aceea potu sa-si caute de chiamarea loru in vietia, fiindu totdeodata dispensati de indatorirea serviciulu mai departe, de linia si dela ori ce exercitii in arme;

b) dupa decursulu anului acestu'a, deca se voru supune cu succesu bunu esamenulu statoritu pentru oficiieri de reserva, atunci la ocasiunea denumiriloru oficiiloru de reserva voru fi cu deosebire considerati, in care casu inas voru avea de a luá parte la trei esecitii de tótna in arme, din tempulu, cu care suntu datori de a servi in armata.

Si alti barbati culti, cari din caus'a specialitáti loru in tempu de pace se bucura de licentiare insemnate, deca si voru fi castigatu cunoscutiele cuviincioase pentru unu oficiieru de reserva si voru fi facutu esamenu bunu, in fine deca voru fi luat parte la unu exercitiu de tótn'a in loculu unu oficiieru cu resultatu indestulitoriu, potu fi denumiti de oficiieri de reserva. Ei au apoi mai departe indatorirea, de a mai participá cá oficiieri inas si la alte dóue exercitii de tótn'a.

In tempu de resboiu au sa se intrebuintiedie oficiieri de reserva, dupa cum au indatorirea de a servi in armata de linia séu de reserva séu pentru acoperirea lipselor obvenitóre la despartimintele armatei de operatiune séu la despartimintele formate din rezerv'a a dóu'a.

§ 12. Eliberarea de datorint'a de a intrá in armata o primesce: 1, uniculu fiu alu unu tata, care nu e in stare a se sustinea séu alu unei mame veduvite, 2, dupa mórtea tatalu uniculu nepotu alu unu mosiu, care nu este in stare a se sustiné, séu alu unei mósie veduvite, deca nu au nici unu fiu, 3, unu frate fára nici unu fratínu. Inas numai acelu uniculu fiu, nepotu séu frate are dreptu de eliberare carele a) este din casatoria si dupa trupu si b) dela a cáru eliberare depinde sustinerea parintiloru sei si deca si implinesce indatorirea sea. 4. Asemenea unu uniculu fiu nepotu séu frate se va tractá si acelu'a, a cáru uniculu frate séu ceialalti frati aa) se afla in datorint'a serviciulu la linia séu in rezerv'a dintáiu, bb) suntu mai tineri cá de 18 ani. séu cc) pentru defecte spiritali séu corporali nevindecabile nu suntu apti pentru nici o meseria.

(Va urmá).

Scólele elementarie in Nordameric'a.

(Urmare.)

Eata dara pentru ce se tine in Americ'a de nordu scól'a elementaria de temeiuu statulu si bas'a fericirei comune, si se insuflitiesce si lesne regimulu confederatiunei a le sustiné, intári si imulti, pecandu privati se intrecu intru ajutorarea in latrea si sporirea sciintiei si culturai, consacrandu ori ce sacrificie. Scól'a elementaria e puterea cea magica ce contine pe cele 35 de state intr'unu intregu nedisolubilu. Scól'a loru e deschisa fára plata ori si cui, fia Americanu, fia colonistu séu veneticu, primesce copii si ómeni fára de ori ce deosebire, si-i invatia amóre comuna si sciintie practice, planta si nutresce amórea patriei comune, si respectarea asiédiaminteloru ei constitutiunale. Preponderantia cea gigantica a industriei nordamericane peste cele mai insemnate si mari popóre ale lumii, e numai opulu scóleloru fundamentale. Scól'a loru produce astefel de laboratorii, cari intrecu pe toti lucratorii altoru popóre, cari lecrá mai bine si inventeaza totu mai multe spre perfectiunarea si inlesnirea producerei lucruriloru loru. Si ce au făcutu statele unite nordamericane, nici 30 milióne de suflete, nainte cu 3 ani, candu cu revolutiunea statelor de sudu a pune pe picioru de resbelu 4 milióne de armata si a radicá 20 de miliarde de franci— esemplu neaudit de putere si avere, pe cari unu poporu necultu nici cu sute de milióne de suflete nu e in stare a le radicá— e a se multami numai acei infocate iubiri de patria, pe carea numai scól'a loru e in stare a o desteptá, nutri si cresce. Scól'a a mantuitu democratia. Scól'a loru contopesce si lamuresce pe fia-care veneticu in adevératu americanu; ea le varsa in inima aceea iubire si respectu cátra asiédiamintele loru constitutiunale, si i face fára deosebire apti pentru a poté implini detoriile si virtutiele cetatienesci. Fára scóla aru fi peritu demultu libertatea si s'aru fi frántu legatur'a, ce tine pre aceste state. Desbinate in partide aru fi fostu demultu caduete prada veneticiloru ce cu grámad'a se asiédia la ei. Veneticii si familiiele loru facu dela anulu 1810 dóue tertialitati din intregulu poporu cam 20 milióne, si numai scól'a e carea baga in aceea masa colosala simtiulu de unitate. Cu unu cuventu scól'a a făcutu pre Americ'a aceea ce e, ea e primulu si principalulu factoru alu puterei ei. Dupa scóla vine c e t i r e a, cá alu doilea factoru principalu alu sciintiei si bunestárei ei. Despre acést'a dice unu Germanu: Noi nemtii ne tinemu de fala si ne laudámu cu scólele nóstre fundamentale, ca amu intrecutu pre alte popóre! Noi ne laudámu ca fia-care nemtiu, afara de austriaci, scie ceti si scie si tinemu acest'a cu care se lauda si mandrescu si Svedii si Helvetianii, scie Ddieu ce lucru mare; inas sa punemu mân'a pre anima si sa marturisimu, ca multi fórte multi dintre noi, de-si sciu ceti, cum lasa scól'a, nimicu pe lume nu mai iá in mân'a lui sa cetésca, deca nu cum-va o carte de versiuri afumata ori o carticica de rugaciune trentiuita. Numai Nordu-americanii potu dice ca la ei fia-care cetesce, si acést'a nu cá de petrecania, ci cá se invetie si sa se cultivate, cá sasi póta face lucrulu seu mai bine, cá sa-si chivernisesca cas'a mai bine, cá sa-si marésca bunastarea, cá sa se faca cunoscutu cu afacerile comune, ale statulu, poporulu si comunei, cá sa póta cuprinde mai cu intielesu adevérurile religióse si sa se aprinda si insuflitiesce de ele.

In Nordu-america se tiparesce de dóue ori mai multu decátu in ori ce Imperatia. N-Americ'a prapadesce atát'a hartie, cátu petrece Angli'a si Franci'a impreuna. Dupa statistic'a nordamericana vine pe fia-care familia mai multu decátu unu prenumerantu de gazeta. Suntu foi, cari iasa pe tóta diu'a, si au peste o sutá de mii de prenumeranti, si apoi foile de septemána au cate 4-5 sute de mii de prenumeranti, — ce numere insemnate la o mánu de ómeni! — foile santu nenumerate. Toti calatorii se mira cum de in nordameric'a tóta lumea cetesce, bogatu seracu, domnu, servu, pána si celu mai de josu servitoriu, cum are repausu lu vedi cu cartea séu cu gazetele in mánu. Apoi deca ne uitámu ni tielu la seracii de noi vedemu din contra, ca nime deca iása din scóla nici ca mai cugeta sa iá cartea sa cetésca ce-va si sa invetie. In Americ'a cetirea e la ordinea dilei, e lucru principalu, cetirea e isvorulu bunastárei comune si conditi'a cea mai esentiala spre sustinerea libertáti si institutiuniloru ei. (Va urmá.)